

Cœs. 5. 1. **bendum, & fœse inebriandum.** Comedunt sed non sa-
c. Eze. 5. 3. **tianger, bibunt, nec inebriantur b.** ingeunt in coram
d. Num. 10. **veniente potus cibis;** & tamen vilcerâ non repleunt;
l. Exod. 10. **qui, ut Greg. ad docet, men & inebrium sacri verbi per-**
cipluant, oblitivis, & non tervando, qui audierint,
hac in cordis vilceribus non reponunt; sed que sunt hu-
ies ieculi adipisci deferant, & mente non mutant ab-
negando seipso, & mutare, qui inebriantur, solent, &
fubmersus extranei esto. Eximus p[ro]m[ptu]r amoris, &
do quia unum quino comparantur, ac etiam p[ro]sceniturf,
qua inebriantur, & exstasiu, oblivioneque aliarum re-
mum effectu, inebrius de amore divino docet, &
**in Cantica Orogenes hi, aqua Philo Carpathius, profes-
rens in exemplum Jeremiam h[ab]e de ipso scribentem, fa-
tus sum quasi vir ebrios, & quasi homo maduus a viro &
facie Domini. & a facie verborum sanctorum eius. Tales
Apostoli, quos accepto Spiritu sancto, licet videntur,
ve et tamen ubria, & sancta ebrietate quidam ebrios ap-
pellantur; h[ab]i de qua ebrietate differimus in Commen-
**tarii Actuum Apostoli: legique præter alios Ber-
nardus potest; talis, & Ignatius: in Epifolios, maxime in
ad Ephesios, & Romanos, ita Paulus, in quo vivebat
Christus n[ost]r[us], cui erat vivere Christifus: si quem a charitate
Christi nihil separare poterat; talem inponam volebat
qui judeob[is] oblivisi populum lumen q[ui] Hoc etiam pro-
ficiunt a vita propto auctor exigebat, ut effet obliviosus
inferiorum rerum, solunque memor altissimum, &
divinarum; alius autem iecula Iudaicâ animare repla-
cent gratia jecab[er]e, ridere, exultare, bacchati,
ebriani videlicet, corpus rubescere, & incandescere, pro-
rumpente in exteriora interno gaudio, ita ut multi decel-
piantur insipientes, qui ebrios vino madore autem,****

u de agone
Christi, c. 9.
rito. Augustinus & hortat ad obicitas hujs experientia. Guilemus saltem, quā tu invicet Dominus qui dedit nobis pignus spiritum, in quo sentiamus ejus dulcedinem, & desideremus ipsam vitam sine fonte, ubi obicitate inaudirem (aliter, mundunero) & irrigemur, &c. (obicitas nuncupata hoc etiam loco Didymus, & quodam hymno & Ambrosio) dicunt enim Spiritus sanctus, inbiantribus ab uberitate domus tu. Talis obicitas non exvertit mentem, sed tamen rapit furum & oblivionem prætali omnium terrenorum. Omnes inobicitantur beati, licet impares beatitudine, quia mensura impletur quivis super fluente & pro capitate meritorum. Letitia sempiterna erit super capita omnium x. Intrante in torrentem, flumen gaudi

Lue. 16.24
Zach. 9.15
1. Pet. 16.
D. Pet. 16. 15.
T. de
ligenda Deo
Domini: damnati in hambus voluntari, etiam aqua-
tum requirent. Illi bidentes inebriabantur, quaf à
vino, & replebuntur, ut phialæ, & quasi cornu al-
triis, ut ciliicet copiose fulum de victimis habet, & illæ
sanguinem excipiunt. Celatus ad Africanum litus, &
regione Sytis majoris inter Lybiam, & Ägyptum
vir in columna olivaria erat, cui morbi leperis dipla-
ferebat stigmata autem **¶¶¶¶¶** (stigmata) quam fedare nulla
valebat aqua, ut memor Pieruse, satiantur dum-
taxatibus apparergloria Dei dicit. Nectamen tam a ma-
bunt beatitudinem beati, quia sua erit, quam quia, ut
ait Bernardus, in sua beatificatione Dei voluntas im-
pletur, & deflectebat eos non tam sua, vel sopia ne-
cessitas, vel fortita felicitas, quam quod Dei de illis,
& in illis implescit voluntas. Denique brios rerum
suri occupabat oblivio, licet probe animadveretur
sit, & perceptuvi gaudium voluntatis.

Torrente volupatis tua probabis eos. Repetitur, ut sa-
pè aliás, quod proxime dictum est ubi etiam magis
declaratur voluptas, & voluntatis copia per torrentem
qui licet aqua sollet elle, per figuram continuatur inter-
ligitur de vino, sic autem dicitur *torrente volupatis*, quae
modus *ad pulsus*, id est, affectus voluntatem, & voluntate
Dei, quia de Deo ipso capienda, & illa ipsa est qua frui-
tur ingle, quia est ipsius Deus, ita ut beatus veré dicat
*tunc intrare in gaudium Domini suū fāgū, & sedere super mer-
itum Christi hī.* Quia omnia indicavimus, vel in effigie, vel in
integritate beatitudinis, voluntatis aetum includi, qui
voceut fructu simul cum amore, & cō visione, que l
et ad intellectum, in quo uno, & solo visionis actu, qu
sibi magis loqui scholasticis videtur formalem beatit
dinem considerare curunt. Quāsi de re num non disputa-

Magis propriam nobis questionem habet nomen *torrentis*, quo ad affluentem perennem felicitatis exprimendam fluminis, aut fons vox aptior videatur futura fuisse; sicut, & flumen testificare civitatem. De scripturis i præterea fluvius procedere sede agnisti. & Deic & Iheri in fidelibus aqua saliens in vicem eternam; atque de ventre illius flumen fluere ejusdem vice m. *Torrentis vocabulum dicitur populus*, ut agere significans rivum temporis ratiunculam, non fonte, sed ex pluvia nascentem, hyems fluentem imperu, secundum astate. *Eratres*: mei, at Job o. p. trahierunt mecum torrentes, qui rapido transi in convallis bus. Quum namque magis necessariae sunt aquæ tempore activo, exaratur torrens: Evidens Christum intelligit per torrentem (ut etiam Procopius in Itiam) propter temporiam cius inter homines apparitionem. Heliophilus Grifini penas (dictur veritudo de torrente in via bilden) nos tollerant media hvene peccatorum nostrorum. *P. V. 109. 7*

rum, quem virtus omnis, & præcipue Charitas in Deum frigida effecta, jam extinta erat; & ut prædictæ Zcharias 9, non erat tunc lumen, sed frigus, ac gelu. Christus tamen in delicias erat, quæ pro nobis pateretur Diabolus illudens, & pro falso hominum latroni: hos voluptatis torrente nos potari; quatenus Domini passio martyrium servis facta est. Theodoreti alia ratio, atque Batalii, quia tantorum bonorum iuppeditatio non eß mortalibus ab initio data: deinde; ut omnnes accurrant ad bibendum, quia non eß hic flavius perennis, dum hic vivimus, sed amici potest. Euthymius plures simul cauſas afferit; quod certè tempore de ore Christi doctrinæ fluenter diffunditur; quod eadem doctrina vehementer habetur, vinxisse, quæ detinet, ac impediri non posset: loquebatur enim tamquam potestem habentes, & vulgo torrentem eloquentia dicimus; quod ex multis, seu aquis coelestium testimoniiorum, & Prophetarum colligeret, quæ docebat. Addit ubertatem: quidem prioribus verbis memoratam, lateris Christi languinem; aquam verò torrentem efficit: qui liquores hyberno tempore, quo pauci sunt Christus, & quid indicatur ipso nomine Graco ζευπός, quasi dicas τοτε τε ζεύπης, profluxerunt, hoc nos torrente potari, ac inebriari, quia salutem nobis actibus, securitatem, latitatem summan. Quid si etiam torrenti ærumnarium, quem pertransimus sicut hic vivimus, & de quo in via Christus bibit, si F. 1. 123. 4. torrentibus iniquitatibus, conturbantibus nos, & F. 1. 109. 7. sepius in ejusmodi notione accipitur, opponere piales voluit voluntatis torrentem, ut significaret, post amaras tribulationum, prædules deliciarum aquas? Ambrosius refert, quodam intellexisse voluntatem, quam martyres perciperent ex sua confessione inter persecutionem, velut in hymene, crescentem, ac intumescientem hymenem.

Placuit Augustino, Cassiodoro, Ruffino, Remigio, Agapito Pamphiliano, Thomae, Haimoni, Brunoni, Bedæ, Hugoni, & aliis ratio de impetu, quia Sapientia Christi libuta est, inquit Cassiodorus, & ita rapida, ut ac finem quem vult, sine aliqua cunctitate perveniat: gratia etiam ejusdem, ut sit Remigius, omnia obstacula terrenorum cogitationum amovet, & omne lutum terrenae voluptatis diluit, fæcietque impulsu suo, ut violenti rapient regnum Calorum, Quod simparitus vixit. Venit gratia quia fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit: & vehemens in Apostolos delicitur Spiritus sanctus: & torrens reundans fons Sapientia est: a voluntati, enim ejus quis resistebit? Addit indicari locum superiore unde datum illud optimum, & donum perfectum descendere, scit ex imbricatione.

bus torrens , qui de Coel , ac montibus decidunt . Am-
bos vult innuit propter synagoga facrilegia celsavisse
torrentem prohuij spiritualis , cum flumina deferta , &
mare desolatum ei fuerit , ut scripit Ilias d : nec Ju-
dæos fide aridos . steriles operibus , captivos pecca-
tis , enatare tamquam pices , deficientibus aquis ,
potuisse eosdem bibere nequivisse , ut lacros meatus
contaminasse : ipsum fontem (idef Christum) neca-
visse : torrentem illis celsavisse , ut nobis abundaret , &
stiam humanae cupiditatis averteret , sicut torrens in au-
stro e .

est, quod attinet ad beatitudinem, brevis mora; quam Avis Didimus tereti personae attribuit torrentem *voluntas*: & lumen in quo videmus, Filium esse: lumen, quod in eo videatur, Patrem affirmare, iuxta illud, *Qui b
videt me, vides, & Patrem meum*, & in Symbolo Nic
eo, lumen de lumine, ut Beda obtervat. Athanasius ad
verius Arianos idem hoc ex loco comprobat. Origenes
idem scribit. Plures Latinorum atttingunt eamdem hic
distinctionem perfonarum, & incarnationem, praeci
pue Ambrosius & Gracianus fedator, & Hieronymus,
qui tam in cap. 3. *Habacuc, lumen in lumine, vides*,
explanan in Fili Spiritum sanctum, Thomas distinguunt
lumen cognitio naturalis, quod est *signatum super om
nia genitio*, quo illuminatur Christus, & per
quod veritates revelatae cognoscuntur, inter quas Ruf
inus ponit, quoque eas, quae spectant ad virtutes *lumen
gloria*, pro beatitudine habitantium in coelis Hier
onymus.

— quem mirabatur Athene
Torquent, & pleni moderantur frens theatris,
familiariter sermone ita etiam loquimur.

Torrente,) Graec in accusativo *χειράπορ*. Alli *χειράπος*; quidam ror *χειράπορ*: Ambrosius Latine quoque
legens, *torrentem potabilem eis*, causam reddit, cur ita potu-
tum dictum existimat, quin *terrente*, vel *torrente*, ut
aviditas bibentium expiaretur, quia torrentem ipso
funerelle ebibere, si posset. Nil opus sicut ea notatio-
ne, quum Syntax illa Graeca verbi *τοτε* cum duplice
accusativo rei, & perficie sit communis, & ordinaria.
Voluntas.) Cato Iudiciorum legit, *voluntatis*, & meminit
Haimo explicatus, *torrente voluntatis tuis*; in qua maxi-
mè delectaris, quoniam multum torrentibus placet. Si
nibil debito mordet lector, quia *τρόποις*, & *τρόπον* *υπόθη-*
κενα, nihil iſi *voluntatis tuis* significant.

Potabis or.) Addunt Aquila, Symmachus, Theodo-
tio, V. & VI. editio *οὐδὲς* similiiter, pariter *similis*, &c.
Quoniam apud te sis fons vita, & in lumine tuo videbilis
mus lumen.) Hieronymus, tecum. Dicuntur attributa
Dei apud ipsum esse ut *Plato* 129. h. *Apud Dominum*
misericordia, & *redemptio*, &c. (demonstrant vero
Fugientis & multis exemplis, apud aliquem, & in ali-
quo, atque idem, idem valere, afferentes etiam de pra-
teritico loco) quoniam non dilinguuntur ab essentia, nec
int. rite, ubi juxta modum nostrum concipiendi. Ve-
rè, quod a me usq[ue] noscere dixisse oī in illa, ut Pater

rum quando una persona dicitur esse in multis, ut facilius in filio, & contra X, videlicet per circunstacionem omnino indicatur distinctio personarum. Subeius magis quam solida quorundam annotatione, Deum per se non tam vita esse, & in ipso vitam esse, ut Joannes loquitur: & de le Christi, ut Deus apud eundem m., *Ego sum vita*: apud Deum, de homo facta est, sive apud Christum: in humanitate ipsis est fontes vita propriei unionis hypotheticam. Chalda, *fillitiam aqua viventi*, *Fons aqua viva* nominat se Deus apud Jeremiah n.: & Agnum Joannes scribit deducuntur beatissimis ad via fons aquorum: & audita pedeante in throno pollicentem daturum scientes deos *aqua viventis*.

In his, & sequentibus verbis Trinitatis notant Patres mysticum, & predicationem futurae incarnationis. **Ba-**
silius, Theodosius, Eusebius, Helychius, manifeste hic aperte dicunt sanctam Triadis mysterium. **Fons vita-**
ri, ut ipsi docent (id quoque, ut certum ponit) **Cyrillus Hierosolymitanus**, quemadmodum, & quando **fons fu-**
gatus; & **pater aquarum viventium nominatur**, &
idemque tradit Ambrosius^z. **Filius eis**, qui se vitam ap-
pellavit, & in scapo vita scaturivimus habet, non
aliunde, eo modo, quo (anti illi), qui aliquid mortuos
fuerintur; quamvis eam à Patre accepit, & apud quem
esse dicitur infesabiliter, & substantialiter, quemad-
modum Christus autem: *Ego in Parere, & Pater in me est;*
& Joannes x, *Hoc (verbum erat in principio apud Deum (Patrem) & in ipso (vero) vita erat); & ut hoc loco B.*
Thomas autem, est principium spiritus vivificantis, nimi-
rum cum Parere. Spiritus sanctus lumen est, per, quod
lumen, qui sit Filius, videtur; quam sine Spiritu fan-
tasi, nec **Dominus noster** diceret vacalampus.
Hoc de Filio, & Spiritu sancto doceat etiam contra
Maximum & Augustinus, & Filium esse lucem de luce
fontem de fonte, qui tunc uns fons, una lux sit, quia Pater, &
Filius unum sunt, sicut et Deus de Deo, & simus ambò
Deus unus, & hoc totum non sine spiritu amborum, Ba-
silius edententia in libro de Spiritu sancto^z. Quan-
videbimus Iumen, de Filio consubstantiali Patri, de fide: quia teste Athanasius & Patres Niceni Concilij contra
fraudes Arianorum, collegerunt in unum inter alias
has voces ex S. C. litteris, ut nomen illum *equum*, & rem
per id significatam confirmaret. Stephanus quidem cen-
ser, cum interpretationem esse de fide: *Inter similitu-
dines, quibus obscurissimum Trinitatis declaratur my-
sterium, quae satia a pte nulla alterri possunt, haec ex fonte-*
ri, & luminis emanatione visa est Athanasius comoda-
da, ut intelligamus non patres esse divinas processiones
cum generationibus nostris. Quis enim, inquit, vel co-
gitare poterit, non fusse aliquando splendorem soli, ut
autem dicere non semper fusile Filium, nec anteua fusisse,
quam natueretur (nativitate illicient humana?) aut quis
splendorum a sole segregabat; aut fonte affirmabat de-
stitutum esse vice perennitate, ut ausus loqui, ut furio-
sum decet, Dominum, qui de se ferme facit g. *Ego*
sum vita; ex non entibus extitisse, aut alienum à Patris
substantia esse, nec retrahatur à sui opinione, quem adi-
ditum Filium loquenter. *Ki videt mihi patrem meum?* h. *Ibid. v. 9.*
Valere Origenes i notat hujusmodi comparationes, ne
quoniam aliz ex rebus corporis afferatur de Deo, arbitri-
tremur propriè, ac revera corporeum Deum.
Fatetur nihilominus, quod Ambrosius k, in hac similitu-
dine luminis de lumine, imperfectionem ad myterium

explicandum Trinitatis, quis posse in te ligi quasi lucernaria ex lucerna, vel quaf sol ex iolis ut sit aut lucerne, aut duos soles inducatur? Vel splendor lumen iunxit eadem lucerna, vel claritas eius de eodem sole fulgente, ut in matrem lumen Patris figura assimilatur? Et filius in splendore claritatis ostendatur: idcirco simpliciter credendum, de qualitate rei non requiringendum, quia quale, aut quantum sit, fieri non potest; nec vere aliquid ex his, quae in hoc mundo sunt, Majestatis divinae comparari queat, Deoque secundum id quod Deus, condigna similitudine afflatur. Denique res ista demonstrans necessariam, & essentiam rei creare dependentiam a Creatore Deo, multo maiorem, quam sit vivi, fluvicique a fonte, luminiis medio a luce corporis luminosi. Sic ergo desideratus ad Deum, longeque magis, ut curus ad fontes aquarum accedere ad eum, & illuminare b. Iudicibus Christi reperit fontes Magdalena, ex oculis suis fontes faciens (id est Hebreice nomen oculi, & fontis *υγκαλης*,) refudit in eoldem pedes fontes lacrymarum Joannes de fonte pectoris divina fluenti potaverat. Lux ad cernendum fontem hunc signatum necessaria. Ap. B. Gen. 1. 12. *ruuit dominus oculos agan*, & vidit patrem aqua viva e. Fontem recte dixerit gratiam ecle, de qua procedunt velut rivi, & fluminis reliqua virtutes infusa, & dona Spiritus sancti. Cave ne praecidat Holoferos, id est, dia bolus, aque ductum a, & ne pessimis Philistis obstruatur & pateat. In peccator manere fides, ac ipses potest, sed in morem in gnantis aqua, non vive. Vitandis et erroribus in fide Acri, & Apollinario, ne quis vnde divinitas est, in Christo vivo per puerum iolum. Verbum fusile ab alijs anima. Non habet divinitatis. & Verbum vivit in lumine, inter illi communem potest de revelatis fidei mysteriis.

Refelliur autem aperte ex *videndi* verbo, quod actionem propriam sonat, sententia Nominalium, visio nem beatificum à Deo solo produc, nulla alia causa feunda, n̄ intellexit quidem ipso concurrens, ita ut lumen glorie, quod asserit Gabriel sibi, n̄ differat à gratia gratum faciente, vel à charitate aut quod alii malunt, ab ipsam visione; aut fit sola dispositio in intellectu ad recipiendam visionem. Existim proptius repugnare, ut visio Dei à solo producatur Deo abique efficientia potest intellexit videns Deum, & hoc in genere esse contra naturam actionis vitalis immanentes, sive per eam producatur aliqua qualitas, ut per intellectum species expressa, sive non producatur, quod verius est de ratione namque talis operationis est, ut operantur in objectum, & conatum adhibeat. Quoniam vero Patres, ut Augustinus, & Concilia, ut Aurascanum, dicunt Deum quadam in nebula operari sine nobis, videlicet, quæ spectant ad gratiam operantem, sive antecedentem, ac prævenientem, non negant physicum concursum, & cooperationem, sed libertatem.

præfemina, longè latèq; diffundentem. Sed intrâ idem A deob, poni: non est hic tamen à communi recedendum interpretatione. Attendunt multi, ut Thomas, Cassiodorus, Eusebius, in voce *justitia* meritorum retributio-
nem, quæ dicitur *crona justitiae*: Hieronymus, man-
data, quibus nempe exerceat iustitiam, ut et Deus pre-
tendat, idest, ostendat, atque doceat: Rufinus, & Bru-
no, gratianum iustificantem, ita ut misericordia remissio
nem denotet peccatorum: sic rectificatio cordis efficit
positio proximam iustificationis. Idem sibi vul Remigius per fidem, quæ iustificat. Euthymius, & Nicéphorus explicante de iusto auxilio: Arnobius de gratia quæ
conferret iustitiam in eo, qui per misericordiam corre-
ctum est. Misericordia Domini ab aeterno, & usque in aet-
ernum.

Prestendere
quid signifi-
cier.
c. 1. Offic.
præcedit inebriationis felicitatis, ut Bruno loquitur Hieronymus in *Commentario*, ac Thomas indicant præstendere idem quod ante oculos ostendere, quia significatio Ciceronis quoque usum patuit. Vel pro eo quod est, exhibere. Ut vana sit Varlenii iupici poisoñi interpretatio non pretendeat. Euthymius interpretat *Græcum verbum*, in longum tempus extendere, ac protrahere, perpetuo miserere. In significacione ac vi Hebrei verbi denotatur necessitas gratiae, ordo supernaturalis ipsius, & efficacia, ut feliciter portent eam trahi, & quasi violentiam pati, ut defensio dat ad nos, quemadmodum à Cajetano notatum est: ipsa nos trahat: & ipsi trahendi sumus vel retrahendem d N. 93. 2. ipsi lapsum: aut ne labamur, si dicelam, inquit dominus mors est pes meus, miseritatem tuam Domine adjuva nos c Ps. 108. 2. עֲזֹבָנִי לְבַדֵּךְ שְׁלֹמֶן, suscitare me: & quod legitur non fit adiutor ait, *אֱלֹהִים*, Hebraice est יְשֻׁלָּמֶן, alibi lo meschach chosed, non fit illustrans misericordiam: Hieronymus, non fit qui ejus misericordet, dici, positer, non fit illi prætendens, aut pertendens, a porrigenis misericordiam, & quia tamquam infecta manabentem sustinet.

Misericordiam tuam scientibus re.) Haimo legit, sc.
entibus te, & Remigius *scientes exponit*, volentes sic
Immo Apollinaris posuit solum, desiderantibus.

Mala deprecatur, postquam prius bona postulavit,

Ubietiam nomen Rex, videbat poluisse pro xzoxo Domini.

*no, quod Latine quidem nonnulli codices habent. Per C*onciliari, & manus, atque facetus, brevissime im-
proborum deifici, & sterni, aut expelli de patro solo, &
scientes autem ceteri auctores non qui tunc tantum ve-
loco, ubi Deus de tabernaculo suo veluti alius, protegir

lint, sed qui re ipsa jam scient interpretantur. Quidam, ut Lyranus, accipiunt de dirigentibus cognitionem na-

turalem quantum possunt, ad Deum. Alii ferè cognitionem fidei sumunt, per quam tendent ad Christum ex-

f Ps. 86. 4. petentes adventum, & doctrinam ipsius. Confirmat Ambrosius verbis alterius Psalmi f; Memor Rabab, & Rabah: *Clementia eius dicitur etiam deus*

Babylonis iacentium me: quamvis legit, scientibus me: & exponat apud scientes me, vel inter illos, & per (Babylonis) confusione iacentium Babalonem posse esse.

gultinus cum suis, flagitare volunt Davidem, ne in superbia exaltollatur de gratia, justitia, rectitudine, quam fuisse conatus.

ueri conlectus, umquam dilectus a tegmine alarum Dei, & a spe in ipsum, sibi quipiam, arrogando, non transcedere in Deum, sed in se.

hic esse remissionem peccatorum: Idem Ambrosius, vires, ad exequendum cognita per fidem, & resistendum non transirent in Deum ne deiciatur, & collocetur in terram pedis interpositu, & quasi manus impulsi, quo Rex super filios Iudeis, & primos parastas resiles

tentationibus: Beda Christum ipsum, cuius oretur adventus: ita ut justitia quæ proximè post memoratur, quo reæ superfluo sapientia primos parentes nostros pravaricatores constituit: ne incut, in animo superba cogitationis pes subrepat quo recedatur à Deo, quod

fit fides justificans danda per Christum, videlicet fides g. i. de fidē magis explicita, & copiosior gratia sanctificans. Anasta-

*de mat
h Ps.129.4.
i ver f 8.*

fusus item Synaita de Christo interpretatur, qui est propitiatio nostra h. Favet Psalmus i 84. *Ostende nobis* sua perturbantis prosperitatem, manus, quod est peccatum alienum, p 3 de turbe: ne serpens insidians cal-

Kap. 7. Domine misericordiam tuam, & salutem tuum da nobis, Augustinus libro de spiritu, & littera & generaliter comprehendit iudeo, &c. Non enim
caneo, si caput ejus, hoc est, superbia initium non observetur quod prosternat: nullum enim esse, qui deciderit

presencia vult verbis illis omnem gratiam. Neq; enim, inquit, quia sciunt, sed etiam ut facient cum, prætendit misericordiam suam: neque quod si sunt credidit, de gratia, & iustitia, quem non superbia dejecterit, omnis principium peccati.

Non veniat mibi pes superbia.) Id est, ad litteram, non me invadat, non irruat, non proterat me pes superbi: siquum enim habet?

et clementiam, omnino ita est. sed plaus petitum in ericordiam his, qui scirent, & justitiam huius, qui recti sunt corde. Quare loqui potius videoerit de gratia, quia iustorum si alium enim hostile, atque victoria, conculatio est, ut alibi docuimus. Vel, non assequitur, seu perveniat ad me, me persequitur, et me interficit.

me, me pericundo, ut explicat Campenii: remorare
Deus imperium, frange conatum, opprime irruentem,
ac involantem hostem: remorare se, quod nullum infi-

stitia actione, & orationes aspirando p̄venit, & adjuvando prosequitur, quemadmodum orat Ecclesia.

Et iustitiam tuam.] Symmachus, ἀρευστέαν, misericordiam, quod est synonymum cum ἔρεος, priore loco.

Lorini; insular. Tom. I. K k Portò

Portò mysticum sensum hujus pedum accipio signo. A resolutissimum, & in Sixtianis codicibus Graeciā quā proposita, quo item puto videtur Eusebius legisse. Ceteri canentes per unum peccatorē, quem aliqui constat intellegi pro pluribus posse, designari putant Saalem, qui aliquoties fatus peccatum Davidi dixerat, & Sammele, peccatorē; & mystico sensu Diabolū, qui dixōneque se peccatorē est, sicut, & Antichristus homo in peccati nam Diabolus in veritate non stetit, & homicida fuit ab initio, ad mendacem patrem, utpote post ruinam propria, parentes primos nostros mendacio fallens, & gratiae ipsius vitam cripiens o. His usurpari opportunityt, Nonne Dio subiecta erit anima mea? quod est superbie pedem non venire; non moveber amplius: non emigrare p: quod est manus peccatoris non moveri; quamlibet irruere, & interficiant idest, interficiantur universi, ac impellant velut parietem inclinatum, & maceriem depulsum q: Quid manus tuas vites sit, lique latet ex dictis tuis literaliter, tum myricē. Monstrum peccatorum. Ambrosius explicat instrumenta Diaboli, cuius usi p: Christi sic impī B membra sunt: plenarium Verō dum videtur peccatorum velut imperat, & ad tua trahit veltigia. Semimēnū calcanei viti iniqui, hoc est, prisorum superborum; qui sicut temeraria Redemptoris nostri humilitas, ut ait Gregorius p: ita temeraria ioculatoria superbia est, quam viti calcanei, qui per hujus uitę desideria in elatione perambulat. Quid odit corripionem, quod videlicet superbus facit, vestigium est peccatoris q: nimur superbissimi Diaboli. Preterea superbus nominatur, quia superbus cunctos pedibus suis subiicit, & conculeat. Idcirco primogenitura usurpator Iacob supplantat fratrem, plantans tenens manū, serpens, ut dixi, calcaneo nostro infiditatem, scilicet, tentans de superbia, ut proinde petet alii p: paltes, Misere mei Domine, quoniam conculeavit me homo: non inquit quem Christus inimicus hominem vocat, ut etiam dixi Psalmō X. exponitque Hieronymus in Ezechielē z: Christus his qui alterat erant quis eorum videtur major, levit pedes y, & in conculeantem nos, dedit nōs conculeandū potestem sub nomine serpentum, & scorpionum: nee non alpī, baſili, leonis, draconis x, & conterendit caput: & orat, optatque Paulus, ut Satanam Deus pacis conterat velociter sub pedibus nostris. Unus per dicitur, quia propriis nimirū imbecillis viribus, ac meritis, & erigit le pluquā sit fortitudo ejus d: nec aliis, ut ait Caiſidorus, confisteret valē: expulsi namque sunt, ut mox dicunt, nec potuerunt stare: hoc pede quinto quis meritis suis confudit, nullus fragilis, aut inferni inveneri potest, inquit Gulielmus Parisiensis: & addit, nullus abjectior & quemadmodum infame corporis pars, superbissimi serpens typus Diaboli, totus, ut ita dicam, pes est, gradiens roto pectorē, quem diffidit. Inter pectus, cor, ac vitale facultates existunt illis Rex filiorum superbie filii fuos, ut incombant atoti, inducet, que fibi metropis inmontant à terra, hoc est, supra fe, & altè deum lete, referendo non extantes.

Ad hanc de superbo possumus intelligere ingredientem pompatice f: lento gradu instar imaginum scelerum, quae portabantur in sceleris peccata omni bus, & adorantē. Cavendum scribit Cicero b: ne tardit: tibis ut amar in ingressu mollieribus, ut pompa rū feculū similes esse videantur: quod inde fēce verbi Rutilio praecepit Hieronymus, dicens pauperes quotidam, & tenui substantia, quique videantur fibi sceleri, pompatice feculū similes procedere in publicum. Pudenter popolit David, ne fibi per venire superbie, non autem absolue nēte a superba liberaret, quia nec pīmū quidem ferre illius ingressum voluit, vel motum: veritus ne admota jam manū depellat, & sternat: arque memor, quam alte Angelos, & primos parentes alios praecepit verit. Anachoreta, de quo sub pītius i: canticis, ac Demonum fugator celebrerimus malum i: mensibus quinque, quod impetravit à Deo, similiis i: officiis quos curaverat, quam vanitas aurum in se experiri.

Ei manus peccatorum non moveat me.) Hieronymus in plurali, impiorum, Ambrosius quoque, & Paterium Romanum, peccatorum. Augustinus in libro de spiritu, & litera k: manus peccatorum non moveant me. Item numerus multitudinis est in textu Hebreo ΟΥΝ

quem Job intenderet cogitationem; quæ expositio Cle- A hanc vocem eruuisse: Quia Deus iustus est, & scriptura solvi non potest filius hominis noster est; ad Domini num configit, ad Dominum ibit: quia sub tegmine alarum illius iherat: inebriator ab ubertate domus eius, qui lacrymis contritionis inebravit; & torrenta volvuntur iure potabit eum, quoniam apud ipsum est fons vite, & in lumine ejus videbit lumen. Subit hinc scriptor quod ad hanc vocem demonibus confusis, & obnubilis cunctibus, coelestes nuntii animam contriti peccatoris tollentes, illi locaverunt, quorum est gaudium in eccl. super uno peccatore penitentiam agentem. Non debuit omitti hacut dicam tragicomediam, iisdem, sed brevioribus perstricta quibus est verbis descripta; quam & intelligentia Psalmi, & institutioni morali non parum conduceat.

Expulsus, nec posuerunt stare.) Hieronymus, sur-

gore, Apollinarium utitur verbo futuri temporis, & dñe- dñe, utrūq: (neque relurgit.) Symmachus utitur duplex verbum in tempore praecēti dñe, ut dñe uide-

reū. Hebreum verbum ΠΝΓΚUM, ut vidimus Piat-

lo. b: non resurgent impii in iudicio, significat stare, confitire, subfistere, surgere, animo eructo, & fiduciente. Primo ille, ait hihi Augustinus, qui in re-

stare non stetit c: deinde per eum illius dimisit Deus B de paradiso d: expulsi sunt, & non potuerunt stare: humilius vero Joannes, qui te dixit indignum solvere corrigiam calceamenta Christi, non est expulsi; sed stetit, & audiret eum, & gaudiebat propter vocem Iponi f: non properauit, ne veniret ipsa superbia, & expelletur, ne posset stare. Nelicet stare superbia, inquit Ambrosius, & si ceciderit, non novis refugere: in nomine Domini surgimus, & erigimur, cadentibus iis, qui nituntur curribus, & equis: & quamvis laten- tū inimici super nos, quafcecciderimus, conserfumus b: Hac impetrat, quia tribus fibi quicunque quod Dei est, pellitur in tenebrastus. Superbus omni peccato nocentis, omni genere est elationis inflatio, à quibuslibet enim lapibus delictorum faciliter surgitur, quando opem a reparatore suo polcite elius huic autem ru- nañi subvenit, quia aut difficile peccatum suum superbus agnoscit, aut etiam insellexerit, non curat ad medium, sed de fibi remedium pollicetur: nec um- quam ibi profici cura, ubi morbus eti ipsa medicina k: Deicit Deus allestante, ita ut frante in defoliationem, subito deficiant, pereant, ad nihil residantur. Tolluntur in alium superbi, ut lai p: ruant graviori. Vis non timere in pulvrem non inquit Bernardus m: ibi superbia, & manus impellentes non moveat te. tibi diabolus, & angeli corrurunt, qui licet non pulsi extinefecit, expulsi sunt tamen, nec potuerunt stare. Probat de diabolo ex verbis Christi dicentis cum in veritate non stetile, quia non innixus est verbo, sed in tua virtute confusus est: idē fortassis (ludit p: uollet, in verbis) tederet voluisse, & qui stare non vult: sed Deo aliter judicante hoc stetile, nec ledit, sed cediscit tamquam de Coelo fulgor p: Denique nec surgere ad bonum, inquit, nec stare in bono posse non sine fine.

Cæsarius Heisterbachenensis, q: ex ordine Cisterciensi, ante 400 annos, auctor lati gravis, narrat, quum ultra- riū ciuidam, prius contriti, & conversi, & ad ordinem S. Benedicti, quos monachos nigros vocat, & ab Abba-

D: rebus bene compotis, admissi, sed ut primū, monasterium, sella gestatoria portatus intravit, mortui, corpus in oratoria positum effecit quatuor tereti Spiritus à parte sinistra circumstantes coram monachis Psalmos de more recitantibus, apparuisse quorum illi horribili aspectu tertiti fugerint, dempto uno seniore: tuncque ab altera parte videntem Angelos lantos exitisse. Deinde quod primus inter dōnes videbatur, primū Psalmi nostra veritatis proposita, alios, tres etiam consequentiū singulū omnes dicentur: si Deus iustus, & verba ejus vera, & hominem illum ad se pertinere, quia omnium horum, quæ veribus sis continentur, res est.

Potest respondere Angelos, ut procederent ultra dāmones in recitanda Psalmi parte reliqua: cumque id facta reculasset, contenti jam recitata, ut quæ satis videretur ad ultriorū damnationem, ab iisdem Angelis quatuor pronunciatis veris totidem qui deinceps luc-

cedunt, & Dei misericordiam commendant: ubi vero p: venient quartus ad ea verba: Filii autem hominum in signo alarum tuarum sperabunt, una cunctis in

Lorini in Psalm. Tom. I.

PSALMUS TRIGESIMUS. SEXTUS.

1 Psalmus ipsi David.

N Oli amulari in malignantibus: neque zelav- ris facientes iniquitatem.

2 Quoniam tamquam scēnum velociter arscent: & quemadmodum olera herbarum cito deci- dent.

3 Spera in Domino, & fac bonitatem: & inhabi- terra, & paciferis in diviciis ejus.

4 Delare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

5 Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.

6 Et educet quasi lumen iustitiam tuam: & iudi- cium tuum tamquam meridiem: 7. subditus esto Domino, & ora eum.

Noli amulari in eo, qui prosperatur in via sua; in homine faciente injūtias.

8 Define ab ira, & derelinque furorem: noli amulari, ut maligneris.

9 Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinent autem Dominum, ipsi hæreditabunt terram.

10 Et adhuc pusillum, & non erit peccator: & quæ locum ejus, & non invenies.

11 Mansueti autem hæreditabunt terram, & de- lecta: uenit in multitudine pacis.

12 Observabit peccator iustum: & stridet super eum dentibus suis.

13 Dominus autem irridebit eum: quoniam profi- cit, quod venit dies ejus.

14 Gladium evaginaverunt peccatores: inten- derunt arcum suum.

Ut dejeant pauperem, & inopem, ut trucident rectos corde.

15 Gladius eorum intret in corda ipsorum: & ar- cus eorum confringatur.

16 Melius est modicum iusti, super divitias pecca- torum multas.

17 Quoniam brachia peccatorum, conterentur: confirmat autem iustos Dominus.

18 Novit Dominus dies immaculatōrum: & hæ- reditas eorum in aeternum erit.

19 Non confundentur in tempore malo, & in die- bus famis saturabuntur: 20. quia peccatores

peribunt.

Kk 2 Inimi-